

Øvelse: «Rollestruktur»

SPGR INSTITUTE AS

Rollestruktur:

Øvelsen utvikler bevissthet om hvilke roller vi behersker og hvor godt vi evner å skifte mellom roller når situasjonen endrer seg.

Refleksjonen bør omfatte en vurdering av gruppens normer og hvordan de eventuelt opprettholder en fast rollestruktur.

Det som kjennetegner robuste og effektive team er medlemmenes evne til å vise atferd som støtter alle de fire gruppefunksjonene.

Kartlegging av gruppens rollestruktur

Hensikt: Lære om hvilke roller som er fremtredende i gruppen. (rollestruktur), og gruppens dynamikk.

Hvordan: Hvert medlem i gruppen kategoriserer seg selv ved å sette et kryss på skalaen (1-6) for hver av de tolv påstandene nedenfor.

Deretter gies en stikkordmessig beskrivelse som utdyper vurderingen, gjerne med eksempler.

Etter utfylling (og plotting) brukes resultatene som grunnlag for diskusjon om gruppens rollestruktur generelt.

En variant er å la alle vurdere alle slik at tilbakemeldingen kan styrkes med "andres oppfatning" i tillegg til den enkeltes vurdering av seg selv.

Vurdering: Etter min mening er jeg:

1. Saklig, effektiv og analytisk	Utypisk 1—2—3—4—5—6 Typisk
2. Lydig, flittig og aksepterer oppgaver	Utypisk 1—2—3—4—5—6 Typisk
3. Engasjert og konstruktiv i samarbeidet	Utypisk 1—2—3—4—5—6 Typisk
4. Viser interesse og forståelse for andre	Utypisk 1—2—3—4—5—6 Typisk
5. Forsiktig i samarbeidet, men tillitsfull	Utypisk 1—2—3—4—5—6 Typisk
6. Omsorgsfull, åpen og vennlig	Utypisk 1—2—3—4—5—6 Typisk
7. Spontan og innfallsrik	Utypisk 1—2—3—4—5—6 Typisk
8. Egenrådig og noen ganger provoserende	Utypisk 1—2—3—4—5—6 Typisk
9. Utydelig og kan noen ganger virke motløs	Utypisk 1—2—3—4—5—6 Typisk
10. Innesluttet, kan virke selvmedlidende	Utypisk 1—2—3—4—5—6 Typisk
11. Konkurrenceinstitt og sta	Utypisk 1—2—3—4—5—6 Typisk
12. Kontrollerende og vet best	Utypisk 1—2—3—4—5—6 Typisk

Bearbeiding:

Stikkordene i de enkelte påstandene beskriver 12 ulike væremåter, og kan tilsammen gi oss et bilde av den mest typiske adferden (rollen) den personen som er vurdert har i gruppen.

Legg sammen verdiene for påstandene (P) på følgende måte:

$$N = ((P1+P2+P3+P11+P12) - (P5+P6+P7+P8+P9))/5 \quad \emptyset = ((P2+P3+P4+P5+P6) - (P8+P9+P10+P11+P12))/5 \quad D = ((P3+P6+P8+P12) - (P2+P5+P9+P10))/4$$

Tegn inn verdiene for "himmelretningene" (N=Nord, Ø= Øst) og plot dem inn i diagrammet på neste side på følgende måte:

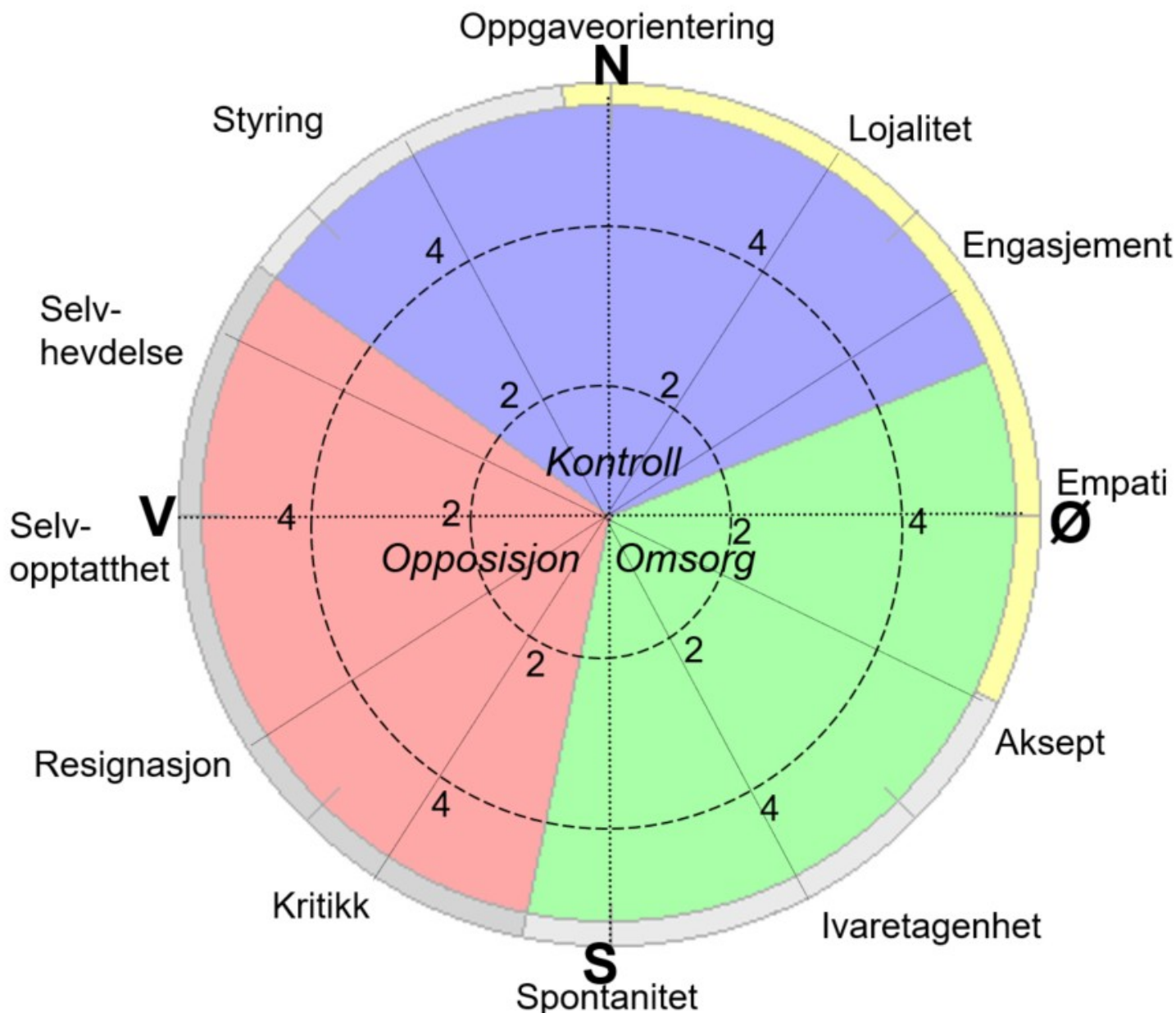
Dersom N er positiv marker verdien på aksene S-N mot N, dersom verdien for N er negativ marker verdien på aksene S. Verdien 0 er i sentrum av diagrammet og hver av de stiplede sirklene angir trinn på to verdier (hhv 2 og 4). Gjør det samme for aksene Ø-V hvor Ø er positiv og V er negativ verdi.

På bakgrunn av verdiene langs aksene N-S og Ø-V, markerer dere punktet de til sammen representerer.

Verdien for D kan også gå fra -6 til +6. Dersom verdien er mellom -6 og -3, tegner dere en liten sirkel rundt punktet, er verdien mellom -2 og +2 tegner dere en middels stor sirkel og er verdien mellom +3 og +6 tegner dere en stor sirkel rundt punktet. En liten sirkel er ikke mye større enn punktet, mens en stor sirkel er like stor som den innerste av de to stiplede sirklene i diagrammet (verdien 2).

Fargelegg sirkelen etter følgende kode: Er verdien for D negativ: GRÅ, om verdien for D er positiv og sirkelen omtrent på grensen mellom Omsorg og Kontroll (mellom kl 2 og 4): GUL, ellers i Kontrollfeltet: BLÅ, ellers i Omsorgsfeltet: GRØNN og ellers i Opposisjonsfeltet: RØD.

Hver person har vi nå et grafisk bilde som viser hva han selv (eller de andre) mener er den typiske rollen for denne personen. For å få et bilde av rollestrukturen i gruppen, plottes alle disse sirklene inn i et felles diagram.

På bakgrunn av dette bildet av blå, grønne, røde, gule og grå sirkler kan vi danne oss et grovt bilde av gruppens struktur og dynamikk. Størrelsen på sirkelen viser i tillegg enkeltpersoners innflytelse i gruppen. Dette grafiske bildet gir kun en grov oversikt, men sammen med den enkeltes stikkord som begrunner vurderingene gir det et godt grunnlag for refleksjon.

Neste trinn blir da å reflektere over:

- *Er det noen som dominerer i gruppen (en person med stor sirkel)?*
- *Er det noen som er forsiktig med sine bidrag (små sirkler)?*
- *Hvorfor er det slik og hva er effekten på gruppen?*
- *Hvordan er de enkeltes plassering i rommet (er gruppen samlet i en klump eller spredt i hele rommet)?*
- *Hvilke av de fire grunnleggende gruppefunksjonene er mest fremtredende i gruppen?*
- *Er det slik at noen medlemmer ivaretar enkelt funksjoner i større grad enn andre? I såfall, hva kan dette*

gruppens utvikling?

- *Er det antdning til dannelse av undergrupper (noen få sirkler er klumpet sammen)?*
- *Dersom det er flere undergrupper, er det også polarisering (markert avstand) mellom disse undergruppene?*
- *Hvor alvorlig er denne polariseringen (hvor stor er avstanden)?*
- *Hvordan kommer dette til uttrykk og hvordan påvirker det gruppen?*
- *Er det noen sirkler som skiller seg ut ved sin plassering? I såfall; hva er årsaken og hvordan virker dette og denne personen?*
- *Er det vi bildet vi ser ønskelig? Om ikke hvordan bør det være?*
- *Dersom vi ønsker noe annet; Hva er det som opprettholder dagens struktur og hvordan kan vi komme videre?*

Øvelsen frembringer en grov oversikt over hvordan gruppens rollestruktur er. En god diskusjon vil også frembringe ulike forståelse mellom medlemmene, hva som ligger i disse og hvordan vi skal takle dem til felles beste for gruppen.